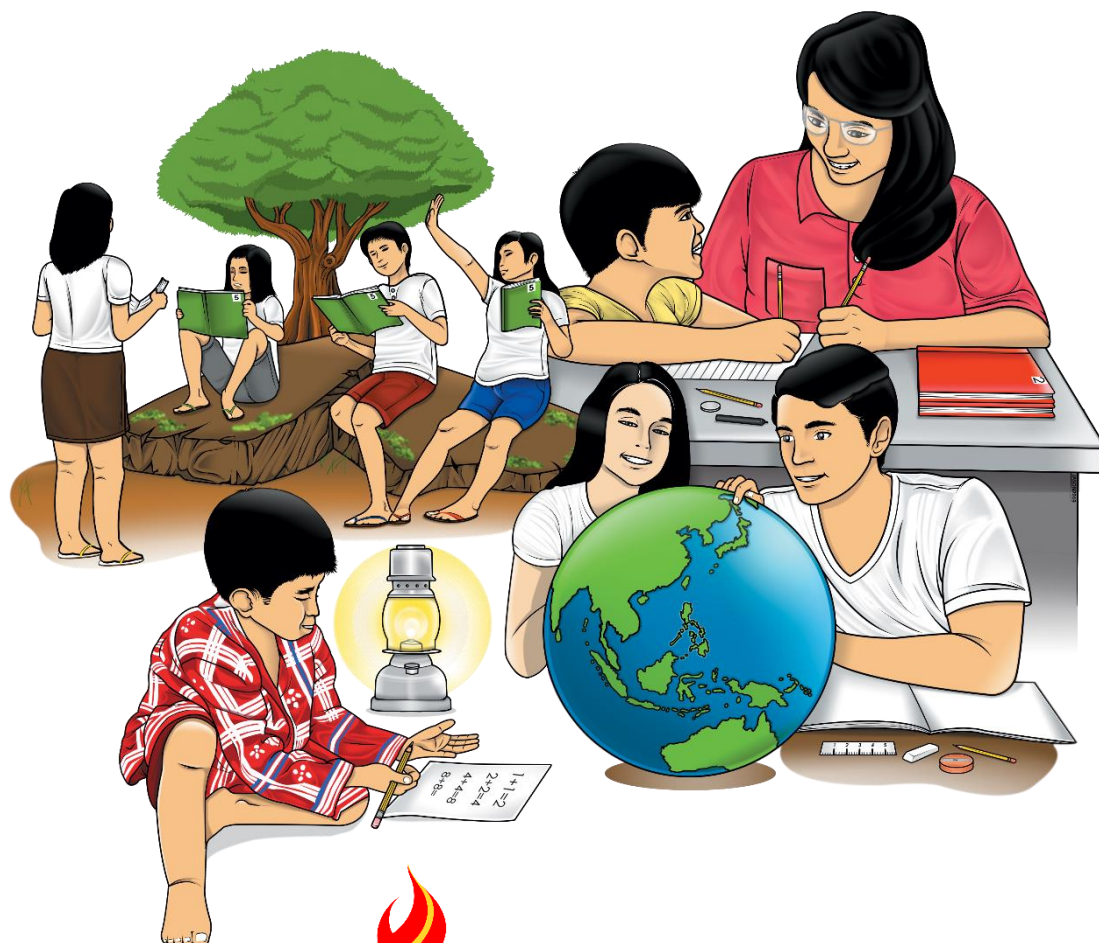

FILIPINO

Unang Markahan – Modyul 8: Pagsusuri ng Pagkamakatotohanan ng mga Pangyayari

CO_Q1_Filipino7_Module8

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI

Filipino – Baitang 7**Alternative Delivery Mode****Unang Markahan – Modyul 5: Pagsusuri ng Pagkamakatotohanan ng mga Pangyayari****Unang Edisyon, 2020**

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	LEILA MAE S. ABDUSALAM
Editor:	MA. NILA D. FUENTEBELLA, GINA B. VALDEZ
Tagasuri:	SALLY A. PALOMO
Tagaguhit:	IRVIN DWIGHT L. COSTAÑOS, SWELYN E. FORRO
Tagalapat:	GUINEVIER T. ALLOSO
Tagapamahala:	ALLAN G. FARNAZO GILBERT B. BARRERA ARTURO D. TINGSON, JR. PETER VAN C. ANG-UG JULIET F. LASTIMOSA SALLY A. PALOMO GREGORIO O. RUALES LELITA A. LAGUDA

Inilimbag sa Pilipinas ng _____**Department of Education – Region XII**

Office Address: Department of Education – Region XII

Office Address: Regional Center, Brgy. Carpenter Hill, City of Koronadal

Telefax: (083) 2288825/ (083) 2281893

Email Address: depedroxii.org Email: region12@deped.gov.ph

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Kumusta ka na aking kaibigan? Heto na naman ako, si Kokoy, ang iyong kaibigan, handang gumabay sa iyong paglalakbay. Nakahanda ka na ba para sa susunod nating paglalakbay?

Batid kong sabik ka na uling maglakbay para tumuklas ng bago at dagdag na kaalaman. Sa pagkakataong ito, tinitiyak kong muli na kagigiliwan mo ang paglalakbay na ito.

Mahilig ka bang manood ng TV o di kaya ay sa Youtube? Kinagigiliwan mo bang panoorin ang “Probinsyano”? O di kaya ay mga Kdrama? Ah! Alinman sa mga ito ang kinagigiliwan mo ay may malaking kaugnayan sa paksang tatalakayin ngayon.

Alam mo bang ang mga kinagigiliwan ng mga kabataang tulad mo ngayon gaya ng Kdrama, teleserye at telebabad ay inihahalintulad sa dula? Alam mo rin bang ang dula ay isa sa mga akdang pampanitikan na kasasalaminan ng iba’t ibang kultura ng ating mga kababayan?

Tama ka kaibigan. May mga makatotohanang pangyayari sa dula na maaaring katulad ng naging karanasan mo, ng kaibigan mo, kakilala o maaaring narinig mo lamang.

Ano pang hinihintay mo? Tara! Sabay nating tuklasin ang ilang makatotohanang pangyayari sa isang dula. Huwag kang mag-alala kaibigan dahil nandito ako para gabayan ka.

Sa modyul na ito, inaasahang matutuhan mo ang sumusunod na mga layunin:

- Nasusuri ang pagkamakatotohanan ng mga pangyayari batay sa sariling karanasan. **F7PB-Ih-i-5**

Matapos mong pag-aralan ang modyul, inaasahan matatamo mo ang sumusunod na mga layunin:

1. Nakikilala ang mga bahagi ng isang dula.
2. Natutukoy ang makatotohanan at di-makatotohanang pahayag.
3. Naisasalaysay ang makatotohanang pangyayari batay sa sariling karanasan.

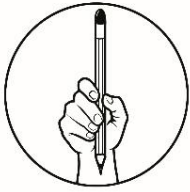

Sa araling ito ay mababasa mo ang isang dula na isinulat ni *Gelly E. Alkuino*. Tutulungan ka ng modyul na ito na makilala ang dula at ang mga bahagi nito at masuri ang mga pangyayaring makatotohanan mula sa dula na may kinalaman sa sarili mong karanasan.

Tara, simulan na natin.

Bago mo ipagpatuloy ang iyong paglalakbay, subukin muna natin ang iyong kaalaman batay sa paksang tatalakayin.
Sige, sagutin mo na.

Subukin

Basahin at mo suriin ang sumusunod na pangungusap. Isulat mo sa patlang ang MK kung ito ay makatotohanan at isulat naman ang DMK kung ito ay di-makatotohanan.

- _____ 1. Matatagpuan lamang sa Mindanao ang mga kapatid nating katutubo.
- _____ 2. Ang *COVID-19* virus ay nakahahawang sakit.
- _____ 3. Tuwing Agosto ay ipinagdiriwang natin ang Buwan ng Wikang Pambansa.
- _____ 4. Nabubuhay lamang sa tubig ang mga palaka.
- _____ 5. Ang pagsusuot ng *face mask* at *face shield* lamang ang makaiiwas sa atin sa pagkahawa sa sakit na *COVID-19*.
- _____ 6. Maraming kabataan sa ngayon ang nagpapakita ng kanilang talento sa *social media platform* na tulad ng *Tiktok*.
- _____ 7. Lahat ng ibon ay nakalilipad.
- _____ 8. Ang pagkain ng prutas at gulay mabisang paraan upang magkaroon ng malusog na katawan.
- _____ 9. Malayang namumuhay sa Pilipinas ang mga hayop tulad ng tigre, leon at elepante.
- _____ 10. Dahil sa pandemya ay pansamantalang natigil ang *face to face* na klase sa Pilipinas.

Aralin

1

DULA

A. PANITIKAN:

Nangat (Paghihintay)

Ni: Gelly E. Alkuino

Pinakamahalagang Kasanayan sa Pampagkatuto: *F7PB-Ih-i-5*

Nasusuri ang pagkamakatotohanan ng mga pangyayari batay sa sariling karanasan.

Balikan

Naging madali ba sa iyo ang bahaging Subukin? Pusuan mo ang patlang ng iyong sagot.

Huwag kang mag-alala, sinusukat lamang nito ang iyong kaalaman sa paksa. Naalala mo pa ba ang kahulugan ng dula?

Sige, balikan natin.

Alam mo ba?

Ang **dula** ay isang uri ng panitikan na nahahati sa yugto na maraming tagpo. Layunin nitong itanghal ang mga tagpo sa tanghalan o entablado. Ito ay may tatlong bahagi ang **simula**, **gitna** at **wakas**. Kinapapalooban din ang dula ng mga pangyayaring makatotohanan at di-makatotohaan.

Ngayon, subukan mo ngang balikan ang ilan sa nabasa o napanood mong dula. Ikuwento mo nga ito kaibigan.

Ang husay mo pa lang magkuwento. Ngayon, natitiyak kong higit pang madaragdagan ang iyong kaalaman tungkol sa dula habang isinasagawa ang iba't ibang nakalatag na gawain para sa iyo kaibigan. Ituloy mo ang paglalakbay kaibigan.

Mga Tala para sa Guro

Ang Modyul na ito ay inihanda para sa mga mag-aaral upang lubusang matuto at maunawaan ang pinakamahalagang layunin ng pampagkatuto. Naglalaman din ito ng mga gawain at pagsasanay upang malinang ang kakayahan ng mga mag-aaral.

Tuklasin

A. Alamin mo ang nais ipahiwatig ng mga pahayag upang mabuo ang salita. Gawing gabay ang mga palatandaan sa bawat pangungusap at ang larawan sa ibaba. Isulat ang iyong sagot sa loob ng kahon.

Sino ako?

Makikita ang tribo ko sa Timog Cotabato
Sa lugar na kung tawagin ay Lake Sebu
Hilig ko ang pagtatanim at pangangaso
Makapag-aral ay bahagi ng pangarap ng aming tribo
Taas-noo, buong puso, kami ay tunay na Pilipino.

Sagot:

Tribong _ _ _ _ _

Nakakita ka na ba ng telang Tnalak? Alam mo ba na ang mga kababaihang Tboli ang naghahabi ng isa sa pinakasikat na telang Tnalak? Kung bibigyan ka ng pagkakataong maghabi ng isang tela katulad ng mga Tboli, ano ang magiging disenyo nito? Iguhit mo ito sa espasyo sa ibaba. Gawing makulay ang iyong likha.

B. Tayo na't magbasa!

Sandali lang! Mayroon ka bang kakilala o kaibigan na nangibang bansa? May naging epekto ba sa kaniyang pagkatao ang kulturang dayuhan, siyensya o teknolohiya?

Sa pagkakataong ito, tunghayan natin kung ano ang naging epekto ng kulturang dayuhan, siyensya at teknolohiya sa buhay ni Omek, isang batang Tboli na nakapag-aral sa ibang bansa. Halinang basahin mo ang nakapaloob sa aralin.

Nangat (Paghihintay)

ni Gelly E. Alkuino

Mga Tauhan:

Efe – isang propesyonal na dalagang Tboli

Landayong – isang inhenyerong binatang Tboli

Omek - kababata nina Efe at Landayong na nakatira na sa Amerika

Nga Dog – bunsong kapatid ni Omek

Ye Odi – ina nina Omek at Nga Dog

Tagpuan: Sa isang sala ng tahananang Tboli sa Maculan, Lake Sebu, Timog Cotabato, makikita sa kaliwang bahagi ang pintuan. Sa pinakagitna ng dingding nito, nakabitin ang isang agong na napagitnaan ng dalawang tigdadalawang metrong haba ng Tnalak (tela na gawa ng mga Tboli) na nakabitin nang patayo. Sa kanang bahagi ng sala ay may isang bintanang nakasara. May dalawang tig-iisahang taong upuan at isang mahabang aapating taong upuang yari sa kawayan. Sa gitna nito ay may isang lamiseta ring kawayan na may nakapatong na mga album ng larawan at ilang magasin. Papasok na nagmamadali ang isang kagigising lamang na may katandaang babae. Bubuksan ang bintana.

Ye Odi: Naku! Tanghali na pala. Nga Dog! Nga Dog! **(Bubuksan ang bintana sa pamamagitan ng tukod.)** Naku! Saan na naman nagpunta ang batang iyon? Hindi man lamang ako tinulungang maglinis ng bahay. **(Mapagagawi sa dingding na may nakabiting agong. Kukunin ito.)** Naku! Punung-puno na pala ito ng alikabok...

Nga Dog: **(Isang magsasampung taong gulang na batang lalaki ang susungaw sa pintuan.)** Inay, ano po ang gagawin ninyo sa agong natin?

Ye Odi: Naku, Nga Dog! Buti at dumating ka na. Ikaw na ngang maglinis nito. Ang aga-aga mong lumayas ng bahay **(Ibibigay sa bata ang agong at ipapagpag ang mga nakabiting tela ng Tnalak.)** Saan ka ba nagpuntang bata ka, ha?

Nga Dog: Sa may kalsada lang po. **(Pupunasan ng basahan ang agong.)**

Ye Odi: Sa kalsada? Anong ginawa mo roon?

Teka, bago ka magpatuloy sa pagbabasa. Sino-sino ang pangunahing tauhan sa dulang *Nangat*? Maaari mo bang ilarawan ang kanilang pamumuhay? Isulat mo ang iyong sagot sa nakalaang espasyo.

Nga Dog:
Ye Odi:

Tiningnan ko lang po. Baka dumating na ang Kuya. Naku, bata ka talaga, oo. Mamayang hapon pa ang dating ng kuya mo. Mga alas diyes pa yata ang dating ng sinakyan niyang eroplano sa GenSan, kaya baka aabutin pa ng hapon bago siya makarating dito sa atin. **(Lalapitan ang anak. Yayakapin. Tititigan sa mukha.)** Sabik na sabik ka nang makita ang kuya mo, ano? Palibhasa, ipinagbubuntis pa lang kita noon nang kunin siya sa atin ng *foster parents* niya upang doon na mag-aaral sa Amerika.

Nga Dog:
Ye Odi:

Bakit po napunta sa Amerika ang kuya, Ye? Naku, bunso. Napakahabang istorya. Nilusob kasi ng mga bandido itong nayon ng Maculan noon. Sa panahong iyon, isang Barangay Tanod ang ama mo. Lumaban siya sa mga bandido, ngunit minalas na napaslang. Limang buwang buntis ako noon sa iyo at anim kayong magkakapatid. Nagkataon namang dumating dito ang mag-asawang Kano na sumuporta sa pag-aaral ng kuya mo. Hiniling nila na dadalhin nila sa Amerika ang kapatid mo at doon nila papag-aralin. Mga labinlimang taon pa lamang siya noon. Magtatapos pa lamang sa high school sa Sta. Cruz Mission High School. Ang tagal niyang nawalay sa atin, Nga Dog. Mahigit sampung taon na. Ngayon pa lamang siya makauuwi rito sa atin.

Nga Dog:
Ye Odi:

Ano po ang itsura ng Kuya Omek, Ye? **(Mapatitingin sa kawalan. Mapangingiti.)** Kamukha siya ng Itay mo. Matangkad. Matangos ang ilong. Mapupungay ang mga mata. Maamo ang mukha. May kaitiman nga lang. Pero, tiyak na pumuti na siya sa Amerika ngayon. Parang kahawig siya ng artistang si...si... Paolo Pascal ba 'yon?

Nga Dog:
Ye Odi:

Baka si Piolo Pascual po ang tinutukoy n'yo, Ye. Piolo Pascual.

Nga Dog:

Ay, oo. Iyon na nga. Parang si ... Piolo Pascual.

Ye Odi:

Naku! Kagwapo pala ng Kuya, Ye Odi. Pagdating niya rito, tiyak na pag-kakaguluhan siya na parang isang artista.

Efe:

Sinabi mo pa. Hahaha! **(May kakatok sa pintuan. Bubuksan ni Ye Odi.)**

Ye Odi:

Magandang umaga po, Ye Odi!

Efe:

Uy, Efe! Magandang araw naman. Halika. Halika. Tuloy ka. Maupo ka. Buti na lang napadalaw ka. Darating ngayon ang kababata mong si Omek.

Ye Odi:

Nabalitaan ko nga po, Ye Odi. Magkikita-kita nga kaming mga kababata niya mamayang hapon dito. Naghahanda po kami ng isang *welcome party* para sa kanya.

Nga Dog:

Mabuti naman kung ganoon. Naku, tiyak na matutuwa sa inyo si Omek. Kumusta ka na? Balita ko maganda nang trabaho mo sa bangko bilang "toller."

Ye Odi:

Di po "toller," Inay. *Teller* po yata.

Nga Dog:

Pareho lang 'yon. **(Mapatitingin sa bunso)** Ay, siya nga pala, nakalimutan kong ipakilala ka sa bunso ko, Efe. Nga Dog, siya si Ate Efe mo. Kababata siya ng Kuya Omek mo.

Nga Dog: Kumusta po kayo, Ate Efe? **(Magmamano)**
 Efe: Mabuti naman, Nga Dog. Ka-cute naman ng bunso mo, Ye Odi. Para siyang si Santino sa teleseryeng *May Bukas Pa*.

Nga Dog: **(Mapakakamot sa ulo)** Naku, di naman po...
 Ye Odi: Doon mo na lang linisin sa labas iyang *agong*, Nga Dog, para di maalikabok dito.

Nga Dog: Opo, Ye. **(Lalabas. Bitbit ang agong)**
 Ye Odi: **(Mapatitingin sa mukha ni Efe)** Lalo kang gumanda ngayon, Efe.

Efe: Salamat po, Ye Odi.
 Ye Odi: Malayung-malayo na sa nakilala kong batang Efe noon na sobrang payat, maitim, uhugin at ...

Landayong: **(Biglang susungaw sa nakabukas na pinto)** At mahilig maligong hubo't hubad sa may lawa. Hahaha!

Efe: **(Mapatatayo at isusuntok ang isang kamay sa braso ni Landayong)** Hoy! Landayong, ha? Bastos ka. Natatandaan mo pa rin iyon hanggang ngayon? Hahaha!

Ye Odi: Ba't ka ba nanggugulat na pasaway ka? Hanggang ngayon loko-loko ka pa rin kahit *engineer* ka na.

Landayong: Biro lang, Efe. **(Mapababaling ang tingin kay Ye Odi)** Pasensya na po kayo, Ye Odi. Natutuwa lang po ako at muling napadalaw rito sa inyo. Kung di lang siguro matalik kong kaibigan ang anak ninyo, hindi ako makakauwi rito sa Lake Sebu ngayon.

Efe: Abala po iyan sa pagpapayaman, Ye Odi. Ang ganda-ganda na ng mansion niyan sa GenSan. Talo pa ang mansion ni Manny Pacquiao.

Ye Odi: Talaga?
 Landayong: Di naman, Efe, Ye Odi. Sobrang *busy* lang po talaga sa trabaho. Dami kasing *projects* na dumarating.

Ye Odi: Bakit ka ba subsob sa trabaho, ha? Mag-aasawa ka na ba?
 Landayong: Naku! Malabo na yata iyon, Ye Odi.
 Ye Odi: Anong malabo? Hoy! Huwag mong sabihing bakla kang damuho ka! **(Hahampasin ng kamay sa braso)**

Landayong: Naku! Hindi po. (Rarampang kikindeng-kindeng at ikakaway ang isang kamay habang ang isa pa ay nakahawak sa may beywang) lalakweng-lalakwe po ako. Acheche! Che! **(Iismid)**

Ye Odi: Hoy, baliw! Magseryoso ka nga.
 Landayong: Biro lang po. Ye Odi. Pero sa totoo lang po, gustong-gusto ko na po talagang mag-asawa. Magkapamilya. Kaya lang po, hanggang ngayon, hindi pa po ako sinasagot ng nag-iisang babaeng nililigawan ko sa loob ng sampung taon.

Ye Odi: Sampung taon? Kay swerte naman ng nililigawan mo, Landayong. Para siyang manok na umaayaw sa palay.

Ye odi: Malas? Anong malas ka? Bakit?
 Landayong: May iba na po siyang minamahal. At hinihintay na lamang niya ang pagbabalik nito mula sa ibang bansa upang magpakasal na sila.

Ye Odi: Ganoon ba? Kawawa ka naman.
 Landayong: Oo nga po. Pero hindi naman po ako nawawalan ng pag-asa. **(Mapatitingin kay Efe, ngunit yuyuko ito. Papasok si Nga Dog)**

Landayong: Swerte niya dahil nag-iisa lang siyang babaeng pakamamahalin ko habambuhay, pero ang malas ko, Ye Odi.

Alam mo ba? Ang salitang *agong* ay isang uri ng instrumentong pangmusika ng mga Tboli at Muslim na yari sa tanso o *brass* na may halong iba pang metal at karaniwang nakabitin kung pinatutugtog. Nakakita ka na ba ng *agong*?

- Efe: Nga Dog, pwede bang patugtugin mo iyang *agong*? Ipraktis ko lang iyong *special number* ko mamaya pagdating ng kuya mo.
- Nga Dog: Anong sayaw po iyon ate?
- Efe: *Bird's Dance*.
- Nga Dog: Naku, 'di ko po gaanong kabisadong mabuti ang tugtog ng *Bird's Dance* sa *agong*, Ate Efe. Nasanay kasi ako sa pagtugtog ng *tnonggong*.
- Landayong: Itong *recorded Tboli music* na lang sa *cellphone* ko ang gamitin mo, Efe. Sa *Bird's dance* 'to. **(Patutugtugin ni Landayong ang cellphone. Tatayo si Efe)**
- Efe: Sige. . . (sasayaw)
- Nga Dog: Wow! Ang galing-galing mo palang sumayaw ng *Bird's Dance*, Ate Efe.
- Efe: Salamat, Nga Dog.
- Ye Odi: Siyempre naman, Nga Dog. Noong mga bata pa sila, sila lagi ng Kuya mo ang magkaptner sa pagsasayaw lalo na kapag may mga panauhing dayuhang bibisita sa nayon natin.
- Landayong: Kasali rin ako roon, Nga Dog. Ye Odi, natatandaan pa ba ninyo iyong tatlo kami nina Efe at Omek ang sumayaw ng Tboli *war dance*?
- Ye Odi: Alin doon? Iyong namilipit sa sakit si Omek dahil tinotoo mo iyong pagtaga mo sa kanya ng itak na gawang kahoy?
- Efe: Tama po iyon, Ye Odi. Sobrang galit kasi si Landayong noon kasi si Omek ang napiling bida sa sayaw-drama namin habang siya ay ginawa namang kontrabida. Hahaha!
- Landayong: Hindi, a. Hindi ko po iyon sinadya. Pramis. Hahaha!
- Ye Odi: Iyan din ang sabi mo noon, pero nakurot pa rin kita sa singit. Lakas ng atungal mo noon, di ba? Muntik na nga kaming nag-away ng inay mo kasi nagkasugat ka sa singit sa ginawa ko. Hahaha! Ay, siya nga pala. Nawili tayo sa kwentuhan. Nga Dog, pumunta ka nga muna sa duluhan natin at mamitas ka ng mga hinog na mangga.
- Nga Dog: Opo, Ye. Sige po, Ate Efe, kuya Landayong, mamimitas muna ako ng mga mangga. **(Lalabas na)**
- Landayong at Efe: Sige, Nga Dog.
- Landayong: Buhay pa pala ang punong mangga ninyo, Ye Odi? **(Mapangingiti)**
- Ye Odi: Buhay na buhay at namumutiktik ngayon sa mga bunga. O, bakit ka nakangisi ryan?
- Landayong: **(Mapatatawa)**. Wala lang po.... hehehe!
- Ye Odi: Asus! Oo, Naalala ko pa rin iyong ginawa mo noon. Di ba, inutusan mo si Omek na sunduin si Efe sa bahay namin para mamitas kayo ng mangga sa punong iyon. Pero hindi mo na sila nahintay dahil nauna ka nang umakyat. Ang ginawa mong damuho ka, niyugyog mo iyong mga sanga kaya pati hilaw at maliliit pa ay nangahulog. Iyon ang naratnan ko. Kaya sa galit ko pinulot ko ang ilang mga mangga sa lupa.

Landayong: At ibinato po ninyo sa akin. Malas naman, tinamakaan ako sa pugad, ay, este, sa aking hinaharap. Sa sobrang sakit, nakabitiw ako sa sangang kinapitan kaya ako nahulog. Pero sumabit po ang salawal ko sa isang naputol na sanga at patiwariw po akong nahubaran. Siya naman pong pagdating nina Omek at Efe at sa hindi inaasahang pangyayari ay nakita po nila ang maselang bahagi ng aking katawan. Hahaha!

Efe: Mamatay-matay po kami sa katatawa noon. Hahaha!

Ye Odi: Napawi ang galit ko sa sobrang awa sa sinapit mong pasaway ka. Tinulungan kitang parang ibong kakawag-kawag sa pagkabitag.

Efe: At nang makawala ay parang manok na walang buntot na kumaripas ng takbo. Hahaha!

Landayong: Umabot yata nang mahigit dalawang linggo akong nagtago sa inyo sa sobrang kahihyan. Hahaha!

Ye Odi: O, siya tama na. Baka kakabagan na tayo sa sobrang katatawa. Dito na muna kayo at sasaglit pa ako sa palengke. Ipagluluto ko pa ng paboritong ulam si Omek. Dito na rin kayo mananghalian.

Efe: Sasamahan ko na po kayo, Ye Odi.

Ye Odi: Huwag na, Efe. Baka may darating pa kayong ibang kababata. Tulungan mo na lamang si Landayong sa pag-eeestima sa kanila. Sandali lang ako. May suman diyan sa *leban* sa kusina. Ipares ninyo sa hinog na manggang mapipitas ni Nga Dog. Masarap iyon.

Efe: Sige po, Ye Odi. Kami na pong bahala rito.

Ye Odi: Landayong, mauna na ako. **(Lalabas, dala ang isang leban)**

Landayong: Sige po. **(Matagal na walang imikan ang dalawa. Mapapatingin kay Efe)** Ilang oras na lang, ikaw na ang pinakamasayang babae sa buong mundo, Efe. At ako naman ang pinakamalungkot...

Efe: Mas lalo mo lang pinahihirapan ang loob mo, Landayong. Huwag mong ibilanggo ang sarili mo sa akin. Simula pa pagkabata natin, alam mo nang mahal ko si Omek.

Landayong: Mahal na mahal din kita, Efe.

Efe: Kung mahal mo ako, handa kang magparaya. Alam mong sa simula pa lamang ay hindi maaaring maging tayo. Ipinagkasundo na kami ni Omek ng mga magulang namin noong kami ay mga sanggol pa lamang. Ngayon, nasa hustong gulang na kami at handa nang magpakasal.

Landayong: Pero paano kung hindi ka mahal ni Omek, Efe?

Efe: **(May bahid ng galit sa mukha na mapatitingin kay Landayong)** Akala ko ba kaibigan kang matalik ni Omek? Bakit ka nakapagsasalita ng ganyan?

Landayong: Ipagpaumanhin mo, Efe. Pero sampung taon kayong nagkalayo sa isa't isa. Hindi imposibleng nilamon na ng dayuhang kultura ang katauhan ni Omek. At di malayong nakatagpo na rin siya ng iba.

Bakit hinihintay ni Efe si Omek? Sa kasalukuyan, may katulad pa ba ni Landayong na handang maghintay sa taong kaniyang iniibig? Isulat mo ang iyong sagot sa nakalaang espayo.

Efe: A-anong hindi niya ako minahal? Anong ibig mong sabihin?

Landayong: Mahigit sampung taon tayong walang komunikasyon kay Omek, Efe. Iyong mga sulat natin noon ay hindi niya sinasagot. Kay Ye Odi lamang siya sumusulat nang panaka-naka, bagama't lagi naman siyang nagpapadala ng pera. Hanggang maisipan kong *i-trace up* siya sa *internet* at nanlumo ako sa aking natuklasan...

Efe: **(Mapatatayo at pinipigil ang galit)** Anong natuklasan mo? Na may iba na siya? Na nakabuntis siya? Na nakapag-asawa na siya ng may *blue eyes*? Galing mo talagang umimbento ng istorya. *Showbiz* na *showbiz* ang dating. Pumasok ka kaya sa *Star Magic* para may *ka-love triangle* sina Jason at Melai?

Landayong: **(Tatayo si Landayong)** Sorry, Efe. *But I hate to tell you this.* Wala na si Omek...

Efe: **(Maiiyak na sa galit)** *For God's sake*, Landayong. Ano ba? Tapatin mo nga ako...

Landayong: Wala na ang kaibigan nating si Omek, Efe. Binago na siya ng kulturang Kano. Hindi ka niya minahal at imposibleng maging kayo.

Efe: **(Galit na sasampalin si Landayong)**. Walanghiya ka! Bawiin mong sinabi mo! Bawiin mo!

Landayong: Sorry, pero iyan ang totoo, Efe.

Efe: **(Mapaiiyak sa sobrang galit)**. Hindi! Hindi totoo iyan. Sinisiraan mo lang si Omek para maagaw mo ako sa kanya.

Omek: **(Papasok at rarampa na nakasapatos ng mataas na takong at naka-long gown na may tila mahabang pumpon ng balahibo ng karnero na nakabitin sa magkabila ng leeg at pinaiikot ng isang kamay ang sangkapat na dulo nito habang ang kabilang kamay ay nakapameywang. May kolorete ang mukha, pulang-pula ang mga labi at nakasuot ng malapad na sombrero ng pambabae)**. Yes, yes, my dear Efe. Omek *has totally changed ... physically, mentally, emotionally, etcetera...echetera...etcetera!*

Efe: At sino ka namang kakutsaba nitong taksil na kaibigan ni Omek? Pare-pareho lamang kayong mga walang kwentang magkaibigan.

Omek: *Oh, poor, little pretty lady. You are still that naïve girl I have known. More than ten years ago. (Paismid na sisipatin si Efe mula paa hanggang ulo)* Ewww! *Your taste of clothes is still devastating. So horrible! These kegal nesif and your lewek tedeyung (parang nandidiring kukurutin ang blusang suot ni Efe) with your accessories make you like a Christmas tree in Manhattan. Oh, my gosh!*

Landayong: Tanggap ko na nagbago ka na sa pananamit, sa pag-uugali at maging sa kasarian. Igagalang ko iyon, pero huwag mo namang lapastanganin ang kulturang kinagisnan natin. Pwede ba?

Omek: **(Rarampang paikot kay Landayong)** *Oh, come on, darling. Calm down. You still look more handsome when you are angry. Did you know that I fell in love with you when we were still young? But don't you worry, the feeling is dead now. You're not my type (Iirap)!* Ewww!

Efe: A-anong ibig mong sabihin? I-ikaw si ... si ...
 Landayong: Oo, Efe. Siya si Omek...
 Efe: **(Susugurin ng hampas at kalmot sa dibdib si Omek)**
 Walanghiya ka, Omek. Ang tagal mo akong pinaasa at
 pinaghintay! Ginagawa mo lang pala akong tanga...Walang
 hiya ka! Walanghiya ka!
 Omek: **(Sasalagin ang mga kamay ni Efe)** Oh, bitch! You have
 ruined my thousand-dollar gown! **(Aakmang sasampalin si**
Efe, ngunit masasalag ni Landayong ang kamay nito)
 Landayong: Binabalaan kita Omek. Huwag na huwag mong sasaktan si
 Efe...
 Ye Odi: **(Biglang papasok. May dalang leban na puno ng**
pinamili). A-anong nangyari rito? Narinig ko ang pangalan ni
 Omek. Nasaan ang anak ko? Nasaan siya? **(Palinga-linga)**
 Omek: *Here, Mom. But I am no longer your son. I'm your daughter*
now. So sexy and gorgeous, right?
 Ye Odi: **(Gulat na mapahahawak ang mga kamay sa bibig)**
 Omek....? Omek...? (liling-iling at hindi makapaniwala) Ikaw
 si...
 Omek: *Yes, Mom. But please don't call me that name. It's so barbaric!*
I'm Mitch now, the socialite from Las Vegas.
 Ye odi: Mitch...? **(Iiling-iling at nanginginig ang kamay na sapo**
pa rin ang gawing bibig) Mitch...? *Ma be longit!*
(Mahihimatay)
 Landayong at Efe: **(Dadaluhan si Ye Odi):** YE ODI! YE ODI!

WAKAS

Kung ikaw si Ye Odi ang ina ni Omek, paano mo
 haharapin ang pagbabagong nangyari iyong anak?

Kung ikaw naman si Efe, ano ang mararamdaman mo
 sa pagbabago ng iyong minamahal?

Makatotohanan ba ang pagbabagong nangyari sa
 katauhan ni Omek? _____ Bakit? _____

Suriin

Maaaring napagagod ka sa pagbabasa pero sulit naman, di ba? Maraming salamat kaibigan sa matiyaga mong pagbabasa. At upang higit pang mapalalim ang iyong kaalaman sa binasang dula sagutin mo ang susunod na gawain.

Tara! Simulan natin ang mga gawaing inihanda ko para sa 'yo. Alam kong kayang-kaya mo 'to.

Tukuyin ang pagkamakatotohanan ng bawat pangungusap. Lagyan mo ng tsek (✓) ang kahon kung ito ay makatotohanan at lagyan naman ng ekis (x) kung di-makatotohanan. Isulat ang iyong sagot a sagutang papel.

- ☐ 1. Tboli ang tawag sa pangkat-etnikong karaniwang naninirahan sa bulubunduking bahagi ng Timog Cotabato, Lungsod ng Heneral Santos at Lalawigan ng Sarangani.
- ☐ 2. Bahagi ng kultura ng mga Tboli ang *arranged marriage*.
- ☐ 3. Isang uri ng instrumentong pangmusika ng mga Tboli at Muslim ang *agong* na yari sa tanso o *brass* na may halong iba pang metal at karaniwang nakabitin kung pinatutugtog.
- ☐ 4. Pangingibang bansa ng mga kapatid nating katutubo upang makapag-aral.
- ☐ 5. Pagbabago ng katauhan ng isang tao dahil sa iba't ibang impluwensiya ng kapaligiran.

Magaling! Naipakita mo ang iyong kahusayan sa pagsagot.

Tunghayan ang Alamin Natin! Tiyak kong makatutulong ito sa iyo upang lalo pang lumawak ang iyong kaalaman.

Tara! Basahin mo na ang ilang mahalagang kaalaman tungkol sa dula at mga dapat tandaan sa pagkilala ng makatotohanan at di-makatotohanang pahayag.

Alamin natin:

Ang dula ay akdang tuluyan na naglalahad ng isang kuwento ng dalawa o mahigit pang tao at ito'y itinatanghal sa mga dulaan o tanghalan. Ito ay mayroong tatlong bahagi ang **simula**, **gitna** at **wakas**.

Matatagpuan natin sa **simula** ang *tagpuan*, *tauhan* at *sulyap sa suliranin*. Ang **tagpuan** ay kung kailan at saan naganap ang mga pangyayari sa dula. **Tauhan** naman ang mga kumikilos at nagbibigay-buhay sa dula. Sa kanila umiikot ang mga pangyayari sa dula. Bawat dula ay may **suliranin**, ito ay ang kinakaharap na problema o mga problema ng pangunahing tauhan.

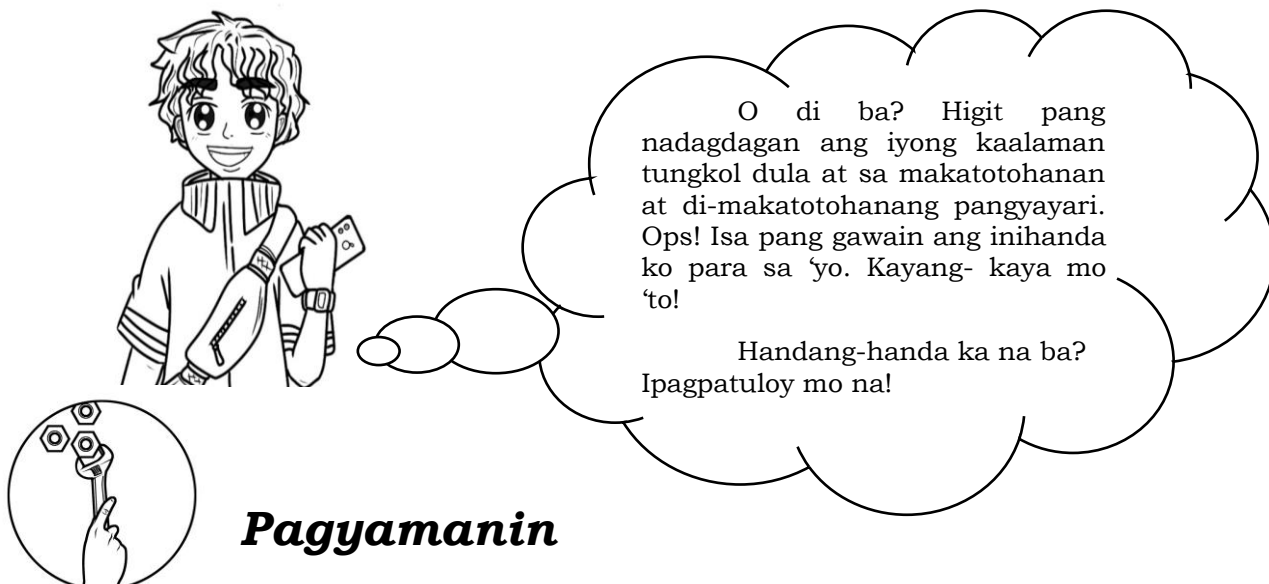
Sa **gitna** naman natin makikita ang *saglit na kasiglahan*, *tunggalian* at *kasukdulan*. Naglalahad ng panandaliang pagtatagpo ng mga tauhang masasangkot sa suliranin ang **saglit na kasiglahan**. Ang **tunggalian** naman ay ang pakikitunggali o pakikipagsapalaran ng tauhan sa mga suliraning kahaharapin na maaaring sa sarili, kapwa o kalikasan. Matatagpuan naman natin sa **kasukdulan** ang pinakamadulang bahagi kung saan magtatagumpay ba o mabibigo ang pangunahing tauhan.

Ang **wakas** naman ay nagtataglay ng *kakalasan* at *kalutasan*.

Sa **kakalasan** unti-unting natutukoy ang kalutasan sa mga suliranin. Nawawaksi at natatapos naman ang mga suliranin at tunggalian sa dula sa **kalutasan**.

Narito ang mga dapat mong tandaan sa pagkilala ng makatotohahan at di makatotohanang pangyayari:

MAKATOTOHANAN	DI - MAKATOTOHANAN
Mga Ideya o pangyayaring napatunayan at tanggap ng lahat na totoo. Maaaring naranasan mo o ng ibang taong iyong kakilala at mapatutunayang totoo.	Mga ideya o pangyayaring walang katotohanan o hindi kailanman maaaring mangyari sa totoong buhay. Ito ay kathang-isip lamang.
Halimbawa: Bahagi ng kultura ng mga Tboli ang pagtakda ng mapapangasawa ng kanilang mga anak.	Halimbawa: Lahat ng mga Tboli ay walang karapatang mag-aral at maging propesyunal.
Paliwanag: Hindi lamang ang tribong Tboli ang mayroong kulturang arranged marriage maging ang ilan sa mga kapatid nating Muslim.	Paliwanag: Ang pag-aaral ay karapatan ng bawat tao at hindi isang prebilehiyo na iilan lamang ang maaaring mabigyan ng pagkakataon.

A. Suriin mo ang binasang dula at isalaysay ang mga makatotohanang pangyayari mula rito na may kinalaman sa sarili mong karanasan. Gayahin ang mga sumusunod na balangkas. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Makatotohanan	Di-makatotohanan
<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

Wow! Ang husay naman!
Sabi ko naman sa'yong kayang-
kaya mo 'yan.

Muli, ipagpatuloy ang
pagsagot sa mga gawain.

Isaisip

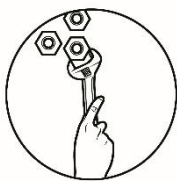
Panuto: Punan ng pahayag ang mga patlang sa loob ng kahon upang mabuo ang diwa ng pangungusap mula sa natutuhan sa ating aralin.

Makatotohanan ang pangyayari kung _____.
_____. 'Di-makatotohanan
ang isang pangyayari kapag _____.
_____.

Ang dula ay _____.
_____. Mayroon itong tatlong
bahagi ang _____, _____ at _____.

Muli, binabati kita sa
husay na iyong ipinamalas.
Natitiyak kong naunawaan mo na
ang mahahalagang konsepto sa
araling tinalakay. Ngayon ay
handa mo ng gamitin ang iyong
mga natutuhan sa tunay na
buhay.

Isagawa

Sa kasalukuyan ay bahagi pa rin ng kaugalian ng mga Muslim at pangkat-etniko tulad ng mga Tboli ang “*arranged marriage*” kung saan ang mga magulang ang nagpapasya kung sino ang magiging asawa ng kanilang anak. Pabor ka ba na ang mga magulang mo ang magpapasya kung sino ang iyong magiging asawa sa hinaharap? Bakit? Sumulat ng isang talatang pangangatwiran.

Rubrik sa paggawa ng tatalang pangangatwiran

	5	4	3	2	1
NILALAMAN Malalim ang pagtalakay sa paksa. Nailahad nang malalim at wasto ang pangangatwiran ayon sa paksa.					
ORGANISASYON Makakaugnay, makabuluhan at makatotohanan ang mga inilahad na punto.					
Ortograpiya Wastong gamit ng mga salita, simbolo at baybay sa binuong talata.					
5-Pinakamahusay 4-Mahusay	3- katanggap-tanggap 2- maari pang paghusayan		1- nangangailangan pang paunlarin		

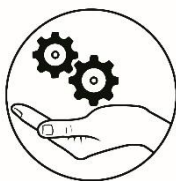
Napagtagumpayan mong maunawaan at sagutan ang mga pagsasanay at gawain sa modyul. Ngayon ay alam kong handa ka na sa pangwakas na pagsusulit. Subukin natin kung hanggang saan ang iyong mga natutuhan.

Tayahin

Panuto: Suriin kung ang pangungusap ay makatotohanan o hindi. Iguhit ang *emoticon* na nakatawa ☺ kung makatotohanan ang pahayag at iguhit naman ang malungkot na *emoticon* ☹ kung hindi.

- _____ 1. Maraming kabataang Pilipino ang nabibigyan ng pagkakataon na makapag-aral sa ibang bansa katulad ni Omek.
- _____ 2. Ang kabataang Tboli ay walang karapatang makapag-aral.
- _____ 3. Ang agong ay isang instrumentong pangmusika na madalas nakikita sa mga piging o pagdiriwang ng mga Tboli.
- _____ 4. Sinasayaw ng mga katutubong Tboli ng *Bird's Dance* sa mga piging o okasyon.
- _____ 5. Ang mga Tboli ay hindi nabibigyan ng kalayaang magtrabaho sa iba't ibang bayan.
- _____ 6. Sa kasalukuyan ay kilalang-kilala na ang Tnalak hindi lamang sa Pilipinas maging sa ibang bansa.
- _____ 7. Makakamit mo ang iyong pangarap kung magsusumikap kang mag-aral katulad nina Efe at Landayong kahit anuman ang iyong tribo.
- _____ 8. Bahagi ng kultura ng tribong Tboli ang *arranged marriage*.
- _____ 9. Nakaiimpluwensiya ang kapaligiran sa pagbabago ng katauhan ng isang tao.
- _____ 10. Tulad ni Omek, marami sa kabataan ang tuluyang naimpluwensiyahan at binago ng kulturang dayuhan, siyensya at teknolohiya.

Karagdagang Gawain

Binabati kita kaibigan!

Nagawa mo ang lahat ng mga pagsasanay at gawain sa modyul na ito nang buong husay.

Sumangguni sa iyong guro kung kinakailangan mo pang sagutan ang susunod na gawain.

Ang mga **Tboli** ay pangkat-etnikong karaniwang naninirahan sa bulubunduking bahagi ng Timog Cotabato, Lungsod ng Heneral Santos at lalawigan ng Sarangani. Sila ay kilala sa paghahabi ng **Tnalak** hindi lamang sa Pilipinas maging sa ibang bansa.

Kung ikaw ay isang Tboli, paano mo maipakikita ang pagpapahalaga sa iyong kulturang kinaginsan sa kabila ng pagbabago ng panahon?

Nais kong bumuo ka ng **poster slogan** na nagtataglay ng iyong ideya kung paano mo maipakikita ang iyong pagpapahalaga sa kulturang T'boli.

Gawin ito sa malinis na papel. Maging malikhain sa paggawa nito.

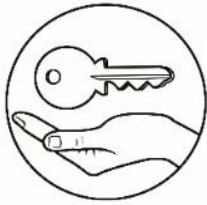
Rubrik para sa Poster Slogan

Pamantayan	Napakahusay (10)	Mahusay (8)	Katamtaman ang husay (6)	Nangangailangan ng Pag-unlad (4)
Paksa	May kaugnayan sa paksa, angkop at wasto ang mensahe.	May kaugnayan sa paksa. Hindi gaanong naipakita ang mensahe.	Pahapyaw ang kaugnayan sa paksa. Medyo Malabo ang mensahe.	Walang kaugnayan sa paksa. Walang mensaheng naipakita.
Pagkamalikhain	Napakamakulay, malinaw at gumamit iba't ibang materyal sa pagbuo ng poster slogan.	Makulay at gumamit ng dalawang (2) materyal sa pagbuo ng poster slogan.	Maganda ngunit gumamit lamang ng isang materyal sa pagbuo ng poster slogan.	Hindi malinaw at walang anumang kulay ang nabuong poster slogan.
Kalinisan	Malinis na malinis ang pagkakabuo ng poster slogan.	Malinis ang binuong poster slogan.	Hindi gaanong malinis ang nabuong poster slogan.	Marumi ang pagkabuo ng poster slogan.

Binabati kita kaibigan! Napakagaling mo! Natapos at napagtagumpayan mo ang aralin. Sana'y naiwan sa iyong isipan ang lahat ng mga napag-aralan natin sa araw na ito.

*Bagaman tapos na tayo sa araling ito, ihandang muli ang iyong sarili sa panibago na namang aralin, ang **Modyul 6: MGA HAKBANG SA PANANALIKSIK***

Susi sa Pagwawasto

<p>TAYAHIN</p> <p>1. ☺ 2. ☹ 3. ☺ 4. ☺ 5. ☹ 6. ☺ 7. ☺ 8. ☺ 9. ☺ 10. ☺</p>	<p>SURIIN</p> <p>1. ✓ 2. ✓ 3. ✓ 4. ✓ 5. ✓</p> <p>PAGYAMANIN</p> <p>Ang sagot ng mag-aaral ay nakadepende sa sariling karanasan.</p>	<p>SUBUKIN</p> <p>1. DMK 2. MK 3. MK 4. DMK 5. DMK 6. MK 7. DMK 8. MK 9. DMK 10. MK</p>
---	---	--

Sanggunian

Alkuino, Gelly. E. (2009). TIK-OP One-act Theater Play Competition. In Celebration of National Arts Month – 1st Runner-up. Sponsored by Provincial Government of South Cotabato.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph